

Deu apunts imprescindibles per conèixer a fons el Kurdistan (abans i després del cop d'Estat turc)

Estem a punt d'encetar el mes d'agost i són alguns, segurament no pocs, els catalans i catalanes de l'espai de l'esquerra alternativa –dels Comuns a la CUP i el món llibertari; d'ERC a l'oenagenisme i els moviments socials crítics– que es plantegen de visitar el Kurdistan. No ve de nou. És la zona del món, encara que sigui poc políticament correcte esmentar-ho, que és a l'ull de l'huracà de l'esquerra catalana des de fa un quant temps. Com ho va ser el Mèxic zapatista o la Bòsnia escorxada dels anys noranta. Com la Nicaragua dels vuitanta. Com Palestina o els països llatinoamericans amb governs bolivarians dins la primera dècada d'aquest segle.

David Fornès i Antoni Trobat

Estem a punt d'encetar el mes d'agost i són alguns, segurament no pocs, els catalans i catalanes de l'espai de l'esquerra alternativa –dels Comuns a la CUP i el món llibertari; d'ERC a l'oenagenisme i els moviments socials crítics– que es plantegen de visitar el Kurdistan. No ve de nou. És la zona del món, encara que sigui poc políticament correcte esmentar-ho, que és a l'ull de l'huracà de l'esquerra catalana des de fa un quant temps. Com ho va ser el Mèxic zapatista o la Bòsnia escorxada dels anys noranta. Com la Nicaragua dels vuitanta. Com Palestina o els països llatinoamericans amb governs bolivarians dins la primera dècada d'aquest segle. Se'n parla molt, a les xarxes i a les converses informals. En casals, ateneus i entitats, que no paren de programar xerrades sobre una zona que rebia ben poca atenció fins fa poc. Als mitjans, tant als alternatius com als que no ho són tant. Tant si aquest estiu fas comptes de marxar al Kurdistan com si mai no t'ho has plantejat però t'interessa i et preocupa la situació d'aquest poble i la del Pròxim Orient, aquests 10 punts poden ser del teu interès.

Rojava com a mosaic mesopotàmic: un mite?

Sovint, des d'una concepció eurocèntrica de la geografia i de les ciències humanes, es tendeix a pensar que arreu del món funciona la lògica del vell continent pel que fa a pobles i nacions. **Una lògica basada en fronteres més o menys establertes** –encara que no corresponguin als actuals/vells estats nació– i que acostumen a replicar allò que filòlegs i sociolingüistes han anomenat els “dominis lingüístics” dels idiomes. Això, **més enllà d'Europa Occidental, no funciona gaire**. De fet, amb prou feines diríem que funciona a Europa, però això ja és una altra història.

El territori que coneixem comunament com a **Kurdistan**, més enllà d'estar rodejat dels gegants culturals i polítics turc, àrab i persa, **mai no ha estat un país homogeni ètnicament**. A

Mesopotàmia, l'indret entre els rius Tigris i Eufrates que narraven els grecs antics, hi han conviscut fins avui –en alguns casos des d'abans que hi arribessin els primers kurds– armenis, turcmans, àrabs, iazidites, assiris, jueus i molts altres pobles. N'hi diem Kurdistan perquè els kurds, avui, hi són majoria, però ens hi podríem haver referit d'altres formes. De fet, fins al genocidi armeni de 1915-1921 a les mans del poder otomà –que va suposar al voltant d'un milió de morts– una part de l'actual Kurdistan turc fou, essencialment, armeni. Ciutats com Amed (Diyarbakir), la més gran de l'actual Kurdistan de Turquia, tingueren possiblement més població armènia que kurda fins a la primera del segle XIX. I, encara avui, no pocs assiris neguen que aquest país hagi de ser conegut, inexorablement, com a “Kurdistan”: ells prefereixen referir-s'hi com a “Beth Nahrain”, el nom en siríac-arameu per a Mesopotàmia.

Avui dia, el Kurdistan turc és molt més homogeni que no pas un segle enrere. Les polítiques de la darrereria de l'Imperi otomà i especialment del kemalisme –la ideologia nacionalista turca fundadora de la Turquia moderna– impulsaren una disminució dràstica de la diversitat arreu de la península Anatòlica, i no solament al Kurdistan. Amb tot, just al sud, **a Rojava –és a dir, el Kurdistan de Síria– sí que es dona, encara, quelcom de més semblant a un mosaic, a un jardí d'ètnies, llengües i religions.** Els tres cantons autònoms governats des dels paràmetres del **confederalisme democràtic** tenen pel cap baix una quarta part de població àrab i entre un 6% i un 10% d'assiris cristians de parla siríaca-aramèa. També petites minories de circassians i txetxens –musulmans del Caucas arribats al segle XIX fugint de l'Imperi tsarista–, cristians armenis, turcmans i iazidites –una comunitat de llengua kurda que professa una fe pròpia, amb elements preislàmics.

Els kurds ètnics, a Rojava, són si fa no fa dos terços de la població, [segons dades de 2015 del cartògraf Mark Monmonier](#), tot i que les proporcions han pogut variar a causa dels desplaçaments de població i de la conquesta de territoris àrabs per part de les forces kurdes. Tanmateix, via el sistema confederalista impulsat pel PYD –el Partit de la Unió Democràtica, expressió política del Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK) a Rojava–, des del 2013 formalment viuen sota un Govern que s'autoproclama democràtic i multicultural on tots els grups ètnics participen en la gestió i l'autodefensa del territori. A Rojava els tres idiomes oficials són el kurd, el siríac-aramèu i l'àrab. El Consell Militar Siríac (MFS) i la policia Sutoro, assiris, col·laboren estretament amb **les milícies kurdes: les YPG (mixtes) i les YPJ (femenines)**. També algunes tribus àrabs s'han aliat amb la resistència kurda.

Però no tot són flors i violes. **Hi ha grups assiris que entenen la política del PYD com a assimilacionista kurda i donen suport al règim de Baixar al-Assad.** De la mateixa manera, algunes localitats de majoria àrab dels cantons, en ser ocupades per l'Estat Islàmic, van donar suport als gihadistes de forma entusiasta. Després, en ser 'alliberades' per les milícies kurdes, es visqueren episodis repressius. Organitzacions com la Xarxa Siriana pels Drets Humans, en un informe de l'estiu de 2015, parlaven de tres massacres de població civil àrab a Rojava, del març de 2011 al juny de 2015, [amb un total de 91 adults i 17 infants morts en operacions perpetrades per les YPG-YPJ](#).

Les famílies de l'esquerra radical europea i el Kurdistan: una relació diversificada

En general, l'esquerra europea alternativa i la societat civil més crítica s'han mostrat properes al moviment kurd de Turquia i de Síria. **En ambients llibertaris, especialment, es viu una fascinació total pel confederalisme democràtic.** El gir ideològic i estratègic del PKK –que passa del comunisme ortodox i de l'independentisme a una conceptualitat de base llibertària, ecologista i feminista que rebutja l'Estat nació clàssic– ha estat molt aplaudit per anarquistes i autònoms d'arreu. **Que el far d'Abdullah Öcalan sigui el filòsof àcrata Murray Bookchin (1921-2006),**

pioner de l'ecologisme social i del municipalisme llibertari, hi ajuda. Els llibertaris europeus, de fet, han vist en el Kurdistan sirianès una mena d'Ítaca que reflecteix tot allò que havien teoritzat des de sempre però que només experiències com l'EZLN mexicana el 1994 o la revolució a Catalunya i a Aragó el 1937 havien permès de posar en pràctica.

Pel que fa a l'esquerra alternativa, fa una constant del suport a les reivindicacions kurdes. I això és cert tant per als partits de bagatge postcomunista –entre els quals caldria destacar aquells que al Parlament Europeu s'integren a l'Esquerra Unitària Europea – Esquerra Verda Nòrdica– com per a la galàxia de grups estrictament leninistes i fins i tot per als neoestalinistes, com la minúscula Reconstrucción Comunista, que ha enviat desenes de voluntaris de l'Estat espanyol a combatre a Rojava devora les YPG-YPJ kurdes via el Partit Comunista Marxista-Leninista de Turquia (MLKP, una mena de dinosaure polític: encara és partidari de les tesis del líder albanès Enver Hoxha).

Al març de 2016, Amed va ser l'indret escollit per celebrar una trobada solidària amb els grups de l'esquerra europea més afins als kurds de Turquia. Hi acudiren la **Die Linke** alemanya, l'Aliança Roja i Verda danesa i l'Aliança d'Esquerra de Finlàndia –no debades, els països escandinaus i Alemanya acullen el gruix de la diàspora kurda a Europa. També hi havia dues forces, aquestes mediterrànies, que en el darrer cicle han estat importants en el suport als kurds: **Syriza** –amb una relació fraterna amb l'**HDP, la marca prokurda d'àmbit estatal turc**– i la **CUP** –que ja fos amb Quim Arrufat com amb Eulàlia Reguant és un puntal del suport exterior, polític, dins la UE. És destacable, i representatiu del pes que els kurds tenen a l'esquerra alemanya –el país amb més kurds migrats i exiliats–, el fet que la **kurda iazidita Feleknas Uca**, actualment la primera dona iazidita a ocupar un escó al Parlament de Turquia d'ençà de les darreres eleccions i líder destacada del moviment kurd, **fos, també, eurodiputada per Die Linke durant 10 anys, del 1999 al 2009**. Tanmateix, l'HDP també manté bones relacions amb partits socialdemòcrates i verds europeus.

Els grups trotskistes, molt actius en les lluites de solidaritat internacionalista, han estat menys entusiastes amb la causa kurda

Curiosament, els grups i partits d'inspiració trotskista, molt actius arreu del món a l'hora de dinamitzar i organitzar lluites de solidaritat internacionalista, fa la impressió que han tingut baixades i pujades respecte al seu entusiasme per la causa kurda. Preguntat per CRÍTIC, **David Karvala**, militant d'En Lluita i molt actiu als moviments socials barcelonins, opina que “possiblement les reticències amb el PKK dels grups d'orientació trotskista han tingut més a veure amb el passat prosoviètic i militarista de l'organització d'Öcalan que amb cap altra qüestió. De fet, el suport als drets nacionals dels kurds és total per part de tota l'esquerra anticapitalista europea”. Tanmateix, sembla que a Catalunya les sigles d'aquesta tradició, molt involucrades en la causa palestina i en el suport als pobles àrabs en general –i ara clarament inclinades cap a l'oposició siriana–, han estat més tèbies amb la qüestió kurda que altres sectors de l'esquerra catalana.

L'especialista en món àrab i membre de **SODEPAU Txell Bragulat** no creu que sigui exactament així, tot i recordar que “sovint els moviments de solidaritat amb els kurds de Rojava s'obliden del rol de les ‘primaveres àrabs’ en clau democratitzadora a la regió –i, quan dic regió, vull dir el mateix Kurdistan– i el fet que la primavera kurda de 2004 va ser un referent per als joves àrabs que es revoltaren el 2011 i que, per cert, no són reconeguts ni legitimats pel moviment kurd lligat al PKK”. Bragulat, molt crítica, recorda que “en el seu suport incondicional a l'estratègia kurda, molts internacionalistes occidentals acliquen els ulls davant fets rebutjables com el [reclutament forçat de persones molt joves per part de les YPG-YPJ](#)”.

El Kurdistan de Turquia està en conflicte (un cop més)

Des de l'any passat, **el conflicte entre Turquia i el PKK tornar a estar absolutament encès**. I això que, fins poc abans, encara existia l'esperança per a una sortida negociada al contenciós, malgrat tot. És cert que la història del conflicte turcokurd (més de 35.000 morts des de la dècada de 1980 i diverses iniciatives de pau fracassades) recomanava mirar-se amb cautela la possibilitat que el darrer diàleg entre Ankara i el PKK, iniciat el 2013, arribés a bon port. Tot i així, hi havia certes esperances que, aquest cop, les coses fossin diferents: s'havia avançat en algunes mesures de confiança, el PKK mantenia un alto el foc -i Öcalan apuntava a un possible desarmament de les seves files- i el Govern turc semblava disposat a dialogar sobre mesures polítiques.

Browse through our interactive to learn more about the rising cost of Turkey's PKK conflict <https://t.co/sppPCS4Rke> pic.twitter.com/cJrCjiG2UH

— Crisis Group (@CrisisGroup) [20 de juliol de 2016](#)

Aquest clima es va dissipar el 2015, per diversos motius. D'un costat, l'aleshores primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, va adoptar una posició més dura envers el PKK i el moviment kurd en general, en un any en què es jugava la majoria absoluta al Parlament i la presidència del país per a ell mateix. A més, **entre el moviment kurd d'esquerres pesava molt la sensació que el Govern turc estava col·laborant, activament o passiva, amb l'Estat Islàmic a Síria**, en la lluita que aquest grup extremista duia a terme contra les milícies kurdes, i que havia tingut en el setge de Kobanê el seu clímax. I en aquest context va tenir lloc l'atemptat de Suruç, el 20 de juliol, atribuït a l'Estat Islàmic i que va costar la vida a 33 joves d'organitzacions vinculades al moviment kurd d'esquerres. El líder del principal partit prokurd (l'HPD), Selahattin Demirtas, va acusar l'AKP d'Erdogan de ser responsable de l'atemptat. I **el PKK va trencar l'alto el foc vigent des del 2013, cosa que va conduir a una escalada de violència que no s'ha aturat fins ara**. [Hi ha més de 1.700 morts](#) entre milicians kurds, soldats i policies turcs i civils, i un [mínim de 350.000 desplaçats](#), segons estimacions del Crisis Group.

El cas Vehí-Juez i l'aeroport

Mireia Vehí, diputada de la CUP al Parlament de Catalunya, i Maria Juez, activista del col·lectiu feminista de Sabadell Justa Revolta, van ser deportades per les autoritats turques des de l'aeroport d'Istanbul cap a Catalunya el 5 de març passat. Intentaven anar al Kurdistan turc a una marxa de dones convocada pel moviment feminista kurd pel 8 de març. Les detingueren, estigueren 17 hores incomunicades i, posteriorment, les van deportar retornant-les en un vol cap a Barcelona. No és un fet habitual, com sí ho és en altres indrets com Palestina. De fet, és **el primer cas d'activistes catalans deportats per Turquia**.

Interrogada sobre la qüestió per CRÍTIC, Vehí opina: "Potser pecàrem d'anar-hi massa relaxades", i alerta: "Si a una diputada electa d'un Parlament europeu la retenen 17 hores, què no li faran a un activista anònim!". De fet, la sabadellenca explica que a la comissaria de l'aeroport coincidiren, ella i Juez, amb una ciutadana d'una república centreasiàtica que feia nou dies que estava incomunicada pel fet de no tenir vol de tornada clar al seu país. Per a Vehí, les claus per no passar pel seu tràngol són "no portar material a sobre, tenir una coartada no política, una bona cadena de contactes solidaris i, molt important, tenir, en el cas de gent molt jove o poc polititzada, una certa formació antirepressiva". Tot i que no cal exagerar en excés, cal tenir present que el topònim "Kurdistan", la

llengua kurda i qualsevol símbol d'identitat nacional no turca no són gens benvistos per les autoritats i forces de seguretat d'Ankara -i de la seguretat de l'aeroport d'Istanbul.

L'escenari de la destrucció són, sobretot, les ciutats

Les fotografies del districte de Sur, al centre d'Amed, s'han convertit en un símbol de la fase actual del conflicte kurdoturc: carrers i carrers en runes, la mateixa estampa que a Nisêbîn (Nusaybin) o Cizîr (Cizre). Els centres d'aquestes ciutats, controlats per milícies afins al PKK, han quedat arrasats després del setge i bombardejos a què els han sotmès les forces turques durant mesos. Desenes de milers de persones han hagut de fugir de casa seva en cadascuna d'aquestes ciutats arran del conflicte.

“La campanya militar de Turquia a les ciutats ha estat devastadora”, explica Ana Villellas, analista especialista en el Kurdistan de l'**Escola de Cultura de Pau**. L'enuig popular amb l'acció del Govern turc és massiu, però també hi ha lloc per a la crítica cap a un altre cantó: “Hi ha sectors kurds que, assenyalant l'asimetria de la guerra i la dimensió de càstig col·lectiu imposada per Turquia, qüestionen també -tot i que amb dificultats per fer-ho obertament- l'estratègia del PKK d'haver militaritzat les ciutats armant els i les joves. Per al PKK, es tracta d'autodefensa. Per a alguns sectors kurds amb menys projecció pública, aquesta militarització redueix les opcions de la població civil”, diu Villellas.

Diverses veus kurdes afirmen que el Govern turc ha volgut destruir expressament els centres urbans per poder-hi dur a terme un procés de gentrificació

Posar fi a la resistència kurda i imposar una pena col·lectiva al poble kurd poden haver estat dos motius per a aquesta operació devastadora turca, però n'hi podria haver una altra. Almenys, és el que expliquen diverses veus kurdes que s'estimen més no ser esmentades: el Govern turc ha volgut destruir expressament els centres urbans per poder-hi dur a terme un procés de gentrificació, reconstruint els nuclis per instal·lar-hi nous veïns benestants.

Entre els Kurdistans: fronteres poroses, viatge a la guerra

La frontera entre Turquia i Síria és llarga -fa més de 800 quilòmetres- i porosa. El costat siríà està controlat per fins a quatre forces diferents: les Forces Democràtiques de Síria (SDF, coalició on les milícies kurdes de les YPG-YPJ són majoritàries), l'oposició anti-Assad, l'Estat Islàmic i (en un sector minúscul, a la ciutat de Qamishlo) les forces lleials a Al-Assad. **Els darrers anys, la frontera l'han travessada milers de combatents de l'Estat Islàmic i de milicians del moviment kurd, així com centenars de milers de refugiats.** La UE i els EUA han pressionat Ankara repetidament perquè destini més esforços a controlar-la. Però, a banda dels passos oficials, [hi ha múltiples rutes alternatives](#) per on la gent s'aventura sola, o es posa en mans de traficants, o per on els combatents tenen prou capacitat per passar.

Map: [#Syria #Iraq #Kurdistan](#) Military situation, 5 May 2016. Bigger: <https://t.co/WAUGCJozxW> pic.twitter.com/D56zOBMsNd

— le_carabinier (@LCarabinier) [5 de maig de 2016](#)

Entrar a Rojava suposa un viatge no exempt de perills. Mai no s'hi insisteix prou: és una zona de guerra. L'Estat Islàmic, periòdicament, hi infiltra combatents i duu a terme atacs. Abans d'ahir mateix, a Qamishlo, més de 50 persones van ser assassinades en dos atacs amb bomba que s'ha atribuït l'Estat Islàmic. També a Qamishlo, les forces kurdes i les assadistes [s'han enfrontat aquest abril amb el resultat de desenes de morts](#). I, en diverses ocasions, l'Exèrcit turc ha bombardejat territori de Rojava.

De visites d'estrangers al territori, tot i que no massives, n'hi ha. Entre d'altres, de periodistes, activistes, polítics i empresaris. El viatge tipus que farà algú que vulgui anar a Rojava -excepte que tingui un carnet de premsa d'algun mitjà reconegut internacionalment- no serà passant directament des de Turquia, sinó a través de la regió autònoma kurda del nord de l'Iraq (el KRG). Haurà de consultar prèviament amb les autoritats del KRG si els passos fronterers amb Síria són oberts -la frontera ha estat tancada entre el març i el juny- i sota quines condicions ho són per a les persones estrangeres. D'altra banda, és molt habitual que els candidats a entrar a Rojava ho facin d'acord amb alguna organització kurda radicada al territori, amb la qual hauran hagut de contactar prèviament, que sovint s'encarregarà d'acompanyar els visitants durant tota l'estada.

Rojava no vol ser un Estat... o potser sí?

Bona part dels activistes que s'aventuren a Rojava, com ja s'ha esmentat, ho fan fascinats per la construcció del que s'anuncia com una societat sense Estat, edificada de baix a dalt a base d'assemblees i comunes, impulsant el cooperativisme i posant en qüestió el patriarcat des d'una òptica feminista. **El model de Rojava crida l'atenció d'ateneus llibertaris d'arreu del món**, però és cert que és una societat sense Estat?

L'esborrany de la Constitució de Rojava preveu eleccions generals a un nou Parlament. Alhora, són visibles els esforços per aplicar-hi el confederalisme democràtic

A Rojava existeix una Administració amb els seus ministeris, el seu sistema educatiu, la seva policia, les seves forces armades amb reclutament forçós i la seva Constitució, que estableix una Assemblea Legislativa i un Consell Executiu i on s'especifica que el territori continua formant part de l'Estat sirí. **Al març de 2016 es va anunciar la creació d'una Federació del Nord de Síria-Rojava, per a la qual s'està preparant una nova Constitució.** [L'esborrany que s'ha donat a conèixer](#) preveu l'existència d'una capital i eleccions generals a un nou Parlament. No sona gaire anàrquic.

Alhora, però, **els esforços per acostar la societat de Rojava a l'ideal d'Öcalan i del seu confederalisme democràtic són visibles.** Decisions sobre temes locals en mans de les comunes veïnals, expansió del model cooperatiu, foment de la igualtat entre homes i dones... El dubte és, però, quin és l'abast real d'aquest programa. Tot amb tot, és clar que Rojava viu alhora un trencament amb el passat i una situació d'excepcionalitat, i resta per veure cap a on aniran les estructures que s'hi estan creant. Un sistema federal? Un socialisme de tall llibertari?

Una revolució feminista kurda per a tot Turquia?

El moviment kurd d'esquerres aspira aplicar a Turquia els mateixos principis transformadors que intenta impulsar a Rojava. I diem "a Turquia", i no solament al Kurdistan, perquè **des del confederalisme democràtic s'afirma voler canviar tot el Pròxim Orient.** Els seus postulats feministes són compartits per l'HDP de Demirtas i la seva colíder, Figen Yüksekdag, i amb aquests postulats es van presentar a les dues eleccions parlamentàries turques de l'any passat. Fins a quin

punt això explica que l'HDP trenqués la barrera del 10% dels vots? Va captar molts sufragis de votants que no fossin kurd(e)s? “Alguns sectors turcs s’han sentit atrets per aquesta oferta política, que no existia abans, i pel seu programa de major democratització del país. Al mateix temps, altres sectors turcs han pogut votar l'HDP com una estratègia més conjuntural per intentar frenar Erdogan i la seva agenda presidencialista”, analitza Villellas.

La connexió i acceptació d’un feminisme kurd que se situa en les coordenades del confederalisme democràtic per part no ja d’àmplies capes de la població turca, sinó simplement dels mateixos feminismes turcs, no és una tasca fàcil. El conflicte, de nou, pesa molt: “A les dècades de 1990 i de 2000”, relata Villellas, “el moviment de dones kurdes duu a terme un procés d’autoafirmació, de mobilització i de denúncia de la violència que havien patit en tant que dones kurdes. En general, es van trobar amb un marc d’incomprensió i de desconexió de bona part dels feminismes turcs, que no entenien l’especificitat kurda, la dimensió etnopolítica del conflicte. Això va provocar una manca de col·laboració”.

“No tota la població que fa afirmació de la seva identitat kurda simpatitza amb el PKK o participa en el moviment kurd vinculat al PKK”

“Els darrers anys, amb factors com l’experiència de Kobanê, comença a haver-hi una certa aproximació, més obertura cap a una entesa i empatia. Hi ha també alguns espais de treball conjunt, com per exemple Barış İçin Kadın Girişimi (Iniciativa de Dones per a la Pau), on participen dones d’origen turc i kurd i d’altres, o mobilitzacions del 8 de març, entre d’altres, tot i que encara hi pesa la desconexió”, continua l’analista de l’Escola de Cultura de Pau.

I al Kurdistan estricte? És més favorable el panorama per al feminisme? D’un costat, cal recordar que l’islamisme conservador de l’AKP manté encara una enorme base electoral al Kurdistan: en moltes regions, el partit d’Erdogan és capaç de pugnar amb l’HDP de tu a tu. Pel que fa als sectors kurds més pròxims al moviment kurd d’esquerres, “el PKK té bases socials molt àmplies, com el moviment massiu de dones kurdes, però **no tota la població que fa afirmació de la seva identitat kurda simpatitza amb el PKK** o participa en el moviment kurd vinculat al PKK, ni tampoc s’aglutinen tots els feminismes kurds sota el seu paraigua”, matisa Villellas. “Al Kurdistan del Nord hi ha també espais feministes kurds autònoms i que no sempre ho han tingut fàcil per desenvolupar les seves activitats. Algunes associacions autònomes de dones kurdes han hagut de navegar entre les pressions de l’Estat, les del moviment vinculat al PKK, i el context patriarcal general”.

El cop d’Estat reforça la repressió: s’aprofita per colpejar els kurds, com sempre

Com diu el periodista Lluís Miquel Hurtado, destacat a la zona, durant l’últim any Turquia “ha viscut perillósament”. Des de l’atemptat de Suruç hi ha hagut un increment de la repressió i de l’assetjament contra el moviment kurd molt evident. **L’HDP, després de l’intent de cop d’Estat, ha optat per mostrar un perfil bastant baix davant del conflicte entre els partidaris de l’AKP d’Erdogan i el moviment Gülen** -la secta ‘lobby’ pietosa sunnita la qual Erdogan acusa d’ordir el cop d’Estat i que, paradoxalment, en el passat va ser un dels puntals del president actual. Reclama, l’HDP, un “full de ruta cap a un front unit i democràtic” que no acaba d’aclarir quin ha de ser. En tot cas, allò segur és que la repressió, a banda de neutralitzar funcionaris, militars i ciutadans acusats de gülenistes, també està aprofitant l’avinentsa per debilitar, novament, els kurds. Prova d’això n’és la detenció de dos destacats periodistes aquests dies: Zehra Dogan, [editora](#)

[de l'Agència de Notícies JINHA](#), formada només per dones i especialitzada en temes del Kurdistan des d'una perspectiva feminista, i Zeynel Bulut, director d'Azadiya Welat', diari degà de la premsa en llengua kurda.

I els altres Kurdistans?

Rojava i Bakur, topònims en kurd dels Kurdistans siriana i turc, són a l'ordre del dia 'mainstream' i alternatiu. Però també viuen milions de kurds -set i set, si fa no fa- a l'Iraq i a l'Iran. **Els kurds de l'Iraq, organitzats en el Govern Regional del Kurdistan (KRG), són una autonomia semiindependent des de la intervenció nord-americana de 2003** i l'enfonsament del règim de Saddam Hussein. Amb capital a Erbil, el seu sistema de partits està hegemunitzat per un bipartidisme 'de facto' organitzat al voltant de dos grups clànics atàvicament enfrontats: els Barzani, i el seu Partit Democràtic del Kurdistan, liberalconservador i amb relacions no precisament dolentes amb Turquia, i els Talabani, i la seva Unió Patriòtica del Kurdistan, de tarannà més socialdemòcrata i amb bona sintonia amb el règim iranià. **El Kurdistan de l'Iraq és, 'de facto', un país** -amb ambaixada a Madrid i bones relacions, per cert, amb l'antiga CDC- **que, tot i tenir més sobirania que els altres territoris kurds, ha mantingut**, pel caràcter conservador del seu 'establishment' -molt corrupte i lligat a interessos financers estrangers, sobretot a companyies nord-americanes, turques i d'altres països-, **enfrontaments constants amb el PKK i la seva política**. L'únic punt en comú ha estat la lluita contra l'Estat Islàmic durant la invasió de Rojava per part dels gihadistes, on sí que va haver-hi una certa col·laboració.

Pel que fa al **Kurdistan de l'Iran és, molt possiblement, el més desconegut fora**. El règim de Teheran prova d'aturar, amb mà de ferro, qualsevol expressió del nacionalisme kurd -executa cada any pel cap baix desenes de kurds per motius polítics i en persegueix els activistes-, i exclou l'idioma kurd de l'oficialitat i, en bona mesura, de l'escola. Alhora, però, enalteix el paper dels kurds com a guardians de la civilització iraniana -els perses i els kurds parlen llengües relacionades i mantenen trets culturals que els aproximen- i permet, fins a cert punt, la presència de llibres kurds als carrers de les ciutats del Kurdistan. A la causa kurda tampoc no hi ajuda gaire que els kurds de l'Iran hagin viscut una història d'atomització política constant. Les marques del PKK en ambdós territoris són clarament minoritàries. I pinta que continuarà així.